

Kultarahoja ja paljon muuta

Kolumni Antiikki & Keräily-lehdessä 4/2005

”Kiran markka!” sanoo kolmivuotias kummityttöni Kira Alexandra ja ojentaa pienillä käsillään puurasiassa olevaa, kultaista panda-rahaa. Hän on saanut sen ristiäislahjaksi tietämättä sen olevan muistoraha, joita on Kiinassa julkaistu vuodesta 1982. Isänsä puhuessa rahasta vielä markkana sen on oppinut myös pikkuneiti. Puhekielessä raha on monille vieläkin vanha tuttu markka. Itse huomaan kertovani hinnat kuudella saadakseni paremman tuntuman ostosteni karuun todellisuuteen ja sanokoot taloustieteilijät mitä haluavat, kuuden kertotaulu on kauppiaidenkin hallussa!

Markka oli käytössä yli 140 vuotta. Keisari vahvisti sen 1860, ja neljän vuoden kuluttua lyötiin ensimmäiset hopearahat. Markka kesti sortokaudet ja maailmansodat, näki kansakunnan heräämisen itsenäisyyteen sekä kulki mukana jälleenrakennuksen vuosikymmenet. Otettuaan vastaan yhdentyvän Euroopan se hyvin palvelleena siirrettiin historiaan.

Ajanjaksojen päättyminen on keräilijälle aina merkittävä asia. Rajat helpottavat tavoitteiden asettamista. Rahojen keräilyssä, numismatiikassa eli rahatieteessä, ne jaksottavat kolikoiden ja setelien perustyyppit, jotka *ainakin* pitää hankkia ollakseen uskottava keräilijä – itselleen. Ja itsekkäitähän me keräilijät kaikki tavallamme olemme hankkiessamme joskus pakkomiellestikin noita puuttuvia kohteita kauppiailta, huutokaupoista ja toisilta yhtä pahan taudin riivaamilta harrastajavereiltamme. Palavasta halusta ja suuristakin rahallisista uhrauksista muodostuneet kokoelmat ovat olleet tärkeänä apuna historiantutkimukselle. Rahojen keräilyllä on myös inhimillisesti merkittävä puolensa. Kuinka moni pikkupoika onkaan, innostuttuaan löytämästään vanhasta, risaisesta setelistä tai multaisesta kolikosta, saanut kipinää koulutielle ja kiinnostunut historiasta tai taloudesta?

Rahoissa on myös jotain mystistä. Minkälainen oli Raamatun lesken ropo? Missä julkaistiin ensimmäinen seteli? Olivatko asialla Tempeliritariston veljet, jotka tuhat vuotta sitten ottivat pyhiinvaeltajilta talletuksia näiden lähtömaissa ja antoivat todistusta, eräänlaista seteliä vastaan, kassastaan talletuseriä kulkijalle vaarallisen matkan etapeissa kohti Pyhää maata.

Tarkoitukseni on tämän lehden palstoilla auttaa rahoja koskevissa kysymyksissä. Apunani minulla on kansakeräilijöitä Pohjoismaiden vanhimmassa alan harrastajien yhteisössä, Suomen

Numismaattisessa Yhdistyksessä. Osa meistä on suuntautunut kolikoihin, jotkut vannovat paperirahojen nimeen. Toisilla ei ole lainkaan omia kokoelmia, mutta silti heidän tietomääränsä tuntuu olevan loputon. Eräs keräilijäystäväni on mitalien harrastaja, jonka sveitsiläiskellon tarkkuudella toimivaa muistia jaksan päivitellä. Lyhyellä mietinnällä hän kertoo, kuka oli mitalin taiteilija, minä vuonna ja millä tekniikalla se on tehty, montako kappaletta mistäkin metallista valmistettu ja keille jaettu. Hänen oma suomalaisuus-aihepiirin mitalikokoelmansa on vaikuttava lajissaan.

Rahojen arviointi on mielenkiintoista ja monisärmäistä puuhaa. Saadessani eteeni kasan kolikoita joudun useimmiten tuottamaan pienen pettymyksen. Mummolan vintiltä tai mansikkamaata tonkiessa löydetyt, vanhatkin rahat ovat monasti parhaat päivänsä nähneitä, kuluneita ja syöpyneitä lantteja tai rikkitahtuneita seteleitä. Arvoon vaikuttavat iän lisäksi niiden kunto ja ennen kaikkea harvinaisuus. Jos rahaa ei ole koskaan valmistettu suuria määriä, on selvää, että ajan myötä myös keräilijöille kulkeutuvien kappaleiden määrä pysyy vähäisenä ja niiden arvo nousee. Toisaalta nykyään markkinoitavat juhla- ja erikoisrahat ovat pienistä lyöntimääristään huolimatta epätodennäköisiä tulevaisuuden aarteita. Näiden julkaisuhinnat ovat usein moninkertaisia rahan nimellisarvoon nähden, eikä niitä ole koskaan tarkoitettu todellisiksi, käyttöön otettaviksi rahoiksi. Niiden numismaattinen arvo määräytyykin ensisijaisesti juuri kokoelmien osana tai mahdollisen jalometalliarvonsa kautta.

Elämäni eri käännteissä, myös Sveitsissä ja Venäjällä asuessani, olen pyrkinyt kartuttamaan tietojani rahoista. Ikuisena keräilijäsieluna vannotan itseäni kuitenkin alistumasta kaikille houkutuksille hankkia uusia ”löytöjä”. Sittemmin olen oivaltanut, että kultarahoilla ei ole sielua - niistäkin voi luopua. Mutta viehätystään ne sen sijaan eivät menetä koskaan. Siksipä kait nykyäänkin toimin antiikin ja rahojen parissa. Yli 25-vuotinen perehtyneisyyteni rahoihin on vienyt minua myös ammatillisesti. Työskentelin aiemmin Rahapaja-konsernin markkinoinnin palveluksessa. Tällä hetkellä vastaan Suomen Rahaliike Oy:n numismaattisista hankinnoista.

Jukka-Pekka Lehtiö

<http://www.coin.fi>